

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Naročnino
sprejema
v prava listu:
„Veza-Krško“
v Mariboru,
tiskalnice, od
vrste 15 kr.

Manila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

POPOTNIK.

Glasiló

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Odprište rekla-
macije so
poštne proste.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor.

Pismom, na kate-
re se želi odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramó.
Nefranovana pisma
se ne uprejemajo.

Rokopisi
in na
oceno poslani knjige
se ne vračajo.

Pomen, metoda in tvarina zgodovinskega pouka v ljudski šoli.

(Konec.)

Sedaj, ko je tvarina zgodovinskega pouka določena, se pa vpraša, kak pomen pa ima zgodovina za našo mladino? Ali se je uči samo za to, da jo pozna: iz zvedavosti? Ne, ampak zato, da bode mogel učence o svojem času dejansko pokazati, kak učinek so na njega napravili zgodovinski nauki, kolike vrednosti so za njega. Še le potem, ko je pred njim razgrnena preteklost, bode zamogel prav zapopasti sedanost. Korist zgodovine za državljane je v tem, da jim krepí značajnost, da jih spodbuja k domoljubnim dejanjem in jih za nje navdušuje. Kako pa more kdo svojo domovino ljubiti, ako je ne pozna? Kje pa more spoznavati domovino bolje ko v zgodovini?

Gotovo vsak dobromisleč državlján opazuje z zanimanjem tiste čase, tiste može in jih dejanja, ki so pripomogli k ustanovitvi, razvoju in obrambi domače države; gotovo mu to opazovanje ukrepí sklep, posnemati take vzglede na čast in korist svoje domovine. Domača zgodovina naj torej krepí mladini domovinsko zvestobo, srčnost in požrtvovalnost; vzbuja naj jej ljubezen do skupne domovine.

Kar pa se tiče poučevanja tega predmeta samega po sebi, naj učitelj pripoveduje zgodovino prosto, brez knjige; zgodovina je tudi pripoved, pripoved pa se mora pripovedovati. V pripravljalnem tečaju pripovedujejo se pripovedke in pripovedi iz zgodovine. Vsak duševno zdrav otrok ima vže neko posebno hrepenenje po pripovedih, celo jedno in isto pripoved posluša vsikdar z enakim zanimanjem. Pripoved pa je tudi najpripravniše sredstvo, tčenca vaditi jezika. Učitelj naj zato pripoveduje le lepe pripovedke in pripovedi; gleda naj na slovnisko pravičen govor, rabi naj le dostojne izraze. Daje pa naj tudi učencu priliko, da o tem, kar se mu je pripovedovalo, pripoveduje še sam; v začetku je to sicer težavno, pa nekaj je vže, ako ga spraviš do tega, da si upa prosto pripovedovati, s časom se vedno bolj privadi, slednjič pa bode dober pripovedovalec. Govor je umetnost, zato pa potrebuje mnogo vaje. Ni dobro in ni priporočati, da bi učitelj, če je kako pripoved pripovedoval, učence o njej izpraševal; če se pripoved na ta način razkosa, zgubi pravi vtis, ki ga je prvotno naredila na otroke in se jim potem tudi več tako ne dopade. Otrok naj sam zopet pripoveduje o tem, kar se mu je pripovedovalo. Na ta način vadi se deloma v govoru, kar je za jezikovni pouk posebne važnosti, deloma pa dobiva zmožnost, daljša zgodovinska pripovedovanja umeti in zasledovati.

Ko se učencec na ta način navadi, zgodovino razumevati in jo v zvezani obliki zasledovati, prične se pravi zgodovinski pouk. Tudi zgodovino domače države naj učitelj pripoveduje prosto, brez knjige; tu je umestna prosta, živa beseda, ne pa knjiga. Učencec naj zgodovinske dogodke posluša, zgodovina naj se pred njim razvija. Zgodovina se nikakor ne sme čitati iz čitanke, ker bi takemu pouku manjkalo potrebne živahnosti, zgubil bi se vpliv na srce učenčeve; besede, ki se čitajo, so mrtve, ne naredijo na učenca nikakega pravega vtisa. Za učitelja je seveda bolj ugodno, če zgodovinske odstavke čita iz čitanke, ali jih celo čitati da, nego, če zgodovino prosto pripoveduje, ker prosti govor zahteva skrbne priprave, v začetku celo pismene. Če se pa učitelj za zgodovinski govor skrbno ne pripravlja, če sam tvarini ni popolnoma gospodar, tudi nikoli ne bode dosegel v tem predmetu dovoljnih uspehov.

Kedar se učitelj za zgodovinski pouk pripravlja, naj tvarino pregledno razvrsti po stalni razporedbi, ker le potem bode zamogel jasno in razumljivo pripovedovati. Ako pa tvarine ne razvrsti po nikaki razporedbi, če jegovo pripovedovanje ni logično urejeno, s svojim govorom učencec le zbega, besede jegove se razpršijo in v učencu ne zapustijo za seboj nikakega sledu.

Važen pogoj, da učencec zgodovino prav razumi, je tudi, vsaj v ljudski šoli, da učitelj govori priprosto. Učenih razprav, zamotanih stavkov, gluhih besed učencec ne razumi. Učitelj naj zgodovino pripoveduje tako, da ima jegov govor jedrnato vsebino, povdarja naj zlasti to, kar je važne zgodovinske pomenljivosti; vsikdar pa naj se trudi, da je govor predmetu, o katerem govori, primeren.

Zgodovina naj se pripoveduje tudi tako, da je pouk nazoren. Nazornost zgodovinskega pouka je deloma vnanja, deloma notranja. Vnanja nazornost zahteva, da se pri pouku rabijo zgodovinski zemljevidi, zgodovinske slike; tudi domoljubne pesmi in pesmi zgodovinske vsebine, če jih učitelj ume uvrstiti na pravem mestu, pouk jako oživljajo. Notranjo nazornost pa podaja nazorno opisovanje človeških značajev, zgodovinskih razmer in razlogov zgodovinskih dejanj. Gledé na to pa je pouk najbolj nazoren, ako se ozira na životopisno obravnavo; vendar pa so životopisne slike le na mestu, kadar se ne iztrgajo iz zgodovine, ampak se v zgodovino, ki se poučuje v dobroslovni zvezi, uvrstijo na primernem mestu.

Zgodovina naj se pa tudi pripoveduje tako, da se učencec za predmet vnema in navdušuje, kar se zahteva zlasti pri domači zgodovini. Če učitelj pripoveduje zgodovino mrzlo in suhoparno, brez sočutja, ako se ne vnema za vse, kar je dobrega in poštenega, ne kaže zaničevanja hudobije in nepoštenosti, postali bi tudi učenci za njo malomarni, kar bi bila neizmerna škoda na jih нравstvenem življenji.

Pa tudi učencec sam naj po zmožnosti, več ali manj s svojimi besedami pripoveduje o tem, kar je slišal. Da se pa ume pripovedovati z nekoliko spretnostjo, treba je veliko vaje; zato pa se učenci v pripravljalnem tečaju vadijo pripovedovati. Učenca motiti s popravki, kadar zgodovino sam pripoveduje, ni svetovati; pač pa naj se spravi zopet na pravi tir, ako ga je zgrešil. Pripovedovanje pa se mu olajša s tem, da učitelj zapiše imena in letnice na tablo, kadar pripoveduje zgodovino. Če učencec ve, da bo moral o tem, kar se mu je pripovedovalo, poročati tudi sam, zgodovinski pouk zasleduje veliko bolj pazljivo. Priporočati je še, da se večasi zgodovinska tvarina porabi za pismene naloge, kjer se to, kar se je učilo iz zgodovine, na kratko opiše.

Slednjič naj se omeni še nekoliko o učilih, katera morejo podpirati zgodovinski pouk. Dobra učila so pri pouku zato potrebna, ker podpirajo besedo učiteljevo in posredujejo, da se to, kar se poučuje, toliko bolj v spomin vtisne, kolikor so primernejša. Med učila je šteti v prvi vrsti predočila ali ponazorila. Zlasti v ljudski šoli po-

trebuje se dobrih ponazoril, ker v nazornem poučevanju obstoji, če ne ves, vsaj poglavitni pogoj, da je pouk uspešen in razumljiv.

K ponazorilom šteti je v prvi vrsti zgodovinske zemljevide, ker tek dogodkov mora se vsikdar na zemljevidu zasledovati in pojasnjevati. Če učenec ne pozna pozorišča, na katerem so se vršili zgodovinski dogodki, in ne naroda, kateri jih je zvrševal, pouk nima prave podlage in učenca zapeljuje k napačnim mislim.

Neko drugo, tudi važno ponazorilo so pa zgodovinske slike. Sliko kakega slavnega vojskovodje ali kake druge znamenite zgodovinske osebe, dalje slike, ki predstavljajo pomenljive zgodovinske dogodke, bi se naj nikdar ne pozabilo pokazati učencu pri pouku; učitelj pa naj skuša, kolikor mu je to mogoče, pridobiti si takih slik; to učenca varuje napačnih mislij, pouk pa jako vzbuja in oživlja.

Domačo zgodovino tudi jako oživljajo domoljubne pesmi in sploh pesmi, ki se ozirajo na kako zgodovinsko osebo ali zgodovinsk dogodek, če se uvrstijo na primernem mestu.

Učilo pa, katero ima učenec v rokah, je čitanka, ker čitanka ima po naših šolah biti središče in podlaga vsemu pouku. Sicer pa tudi ni na tem ležeče, kje se tvarina nahaja, v posebni knjižici, ali pa je uvrščena v čitanko, glavna reč je le, kako je urejena. Če je zgodovinska tvarina doboslovno urejena, če čitanke ali pripovedi iz zgodovine obsežajo vso tvarino, ki se ima v kakem tečaju poučevati, tedaj je najprimernejše, da se zgodovinski pouk naslanja na čitanko. Vsaj vse važnejše strani avstrijske zgodovine morajo biti opisane v živih pripovedih, jasno in razumljivo, pa v lepem jeziku, da učenca zanimajo vsled živega opisavanja in vzbujajo jegovo domišljijo. Zgodovina pa ima jedino le pomen, če se poučuje v zvezani obliki. Na čitanko bi se torej ne mogel naslanjati pouk, ako bi se v jej nahajali le raztreseni zgodovinski odstavki brez zveze, ker taki odlomki iz zgodovine nikakor ne morejo ustrezati namenu tega predmeta. Kjer se pripovedujejo le odlomki iz zgodovine, ta predmet nima dosti pomena, in to je morda poglavitni povod tožbam, ki se pogosto čujejo o slabih uspehih zgodovinskega poučevanja.

Zgodovinska tvarina se torej v čitanki kot središči in podlagi vsega pouka ne more lahko celikom pogrešati in kolikor boljše je sestavljena, toliko uspešnejši je tudi pouk. Nekoliko se res učitelj vže s tem lahko zadovolji, da učenca z zgodovino splošno obrazuje, da v njem neti in vzbuja ljubezen do domovine in domače zgodovine, pa to še vendar ni vse, učenec si mora prisvojiti tudi nekaj pozitivnega znanja iz tega predmeta. Kar se mu je pripovedovalo, to se s časom več ali manj razgubi, temu pa ima opomoči baš zgodovinska tvarina v čitanki.

Pa naj si bo tvarina v čitanki še tako dobro sestavljena, vendar nikakor ne more nadomeščati učiteljeve žive besede. V čitanki nahajajoči se zgodovinski odstavki zapeljejo namreč marsikaterega učitelja pri zgodovinskem pouku na napačno pot. Tu se zgodovina iz čitanke čita in morda v boljših slučajih še razlaga in pojasnjuje in vrh tega tudi na pamet uči; pa vse to nikakor ne zadošča namenu tega predmeta. Ta način poučevanja je vže zastarel in je imel nekoliko pomena v prejšnjih časih, ko še učitelj po svoji izomiki ni bil sposoben, zgodovino poučevati tako, kakor zahteva svojstvo predmeta. Če se zgodovinski odstavki iz čitanke čitajo in tudi razlagajo, učenec le ne zasleduje v čitanki opisanih zgodovinskih prigodeb s takim zanimanjem, ko besede učiteljeve. Čitanje in le čitanje je mrtvo in jednolično, ne vzbuja duha in ga ne oživlja. Zgodovina mora se prosto pripovedovati, ker le na ta način more jo učenec prav razumeti in se za-njo ogreti. Zgodovinski odstavki v čitanki pa, če se naslanjajo na tek pouka, dobro služijo za ponovitev tega, kar se je pripovedovalo in kolikor boljše so sestavljeni, toliko bolj dosežejo svoj namen.

Na konec naj se še omeni, da so nazori o tvarini in načinu, kako naj se zgodovina poučuje, jako različni; ni se v tej zadevi še dosegla tista jedinstvo, kakoršna se je pri drugih strokah, in zatorej se morda tudi nobeden predmet ne poučuje s slabejšim uspehom, ko zgodovina. Naj se torej nikakor ne misli, da bi bili nazori, izraženi v pričujoči razpravi za pouk o zgodovini v vseh podrobnostih merodajni; če so pa spravili kaj več luči v predmet in tako kaj pripomogli k boljšemu poučevanju, dosegel je spis svoj namen.

Ivan Klemenčič.

Iz državnega zbora.

Govor gospoda državn. poslanca Fr. Robič-a v seji dne 2. julija 1891.

Izprosil sem si besedo, da povem na kratko nekoliko o učiteljskih in ljudskih šolah; z ozirom na politični položaj pa se vendar nočem spuščati v razgovor o načelnih vprašanjih, dasi bi se pač lahko pri tem preiskavalo, je-li bilo dobro in opraviljeno, da se je pri preustrojevanju naših ljudskih šol vse obstoječe prekucnilo, ne pa postopalo počasi, korak za korakom. Resnica je, da je uprava mnogo preestavljena. Krajni, okrajni, deželni šolski svet, kakšen upravni stroj!

V mestih z lastnimi statuti, kjer sta združena krajni in okrajni šolski svet, je vže boljše, na deželi pa potujejo listine od krajnega do okrajnega, od okrajnega do deželnega šolskega sveta, včasih tudi do ministerstva; poleg tega pa je še poprašati tu in tam konsistorij, ali se ozirati na občine vsolane k dotični šoli in zahtevati poročil od šolskih vodstev. Večino teh pisem dobiva okrajni šolski nadzornik v roke, poleg tega pa še ima razne komisije in mora sestavljati obširne statistične izkaze.

Vprašam, koliko časa mu preostaje za ogledavanje šol.

Na Štajerskem se pridruži temu nedostatku še ta obžalovanja vredna posebnost, da se okrajni šolski sveti v krajevnem oziru ne vjemajo z okrajnimi glavarstvi, ampak z okolišimi okrajnimi zastopov; nadzornik se mora tedaj, če je sploh oproščen poučevanja, vsaki mesec vdeležiti četirih do šestih sej v jako oddaljenih krajih. Preostaje mu torej le jako malo časa za nadzorovanje; navadno more šole k večjemu le po jedenkrat na leto obiskati, in vendar bi bil večkratni obisk tako koristen (*prav resnično!*) ne tako radi kritike, marveč radi tega, da bi deloval po vzgledu, da bi izpodbujal in na mestu vplival na razvoj krajevnega šolstva. (*Prav res!*)

Na podlagi državnega šolskega zakona se je seveda ustanovilo veliko število učiteljskih; a ni bilo primernih močij za te zavode.

Saj je jasno, da učiteljska šola more le prospevati, če jo vodi pravi mož; jegova oseba, jegov značaj je glavna stvar, jegov duh, jegovo mišljenje mora prešiniti tudi sodelavce jegove. On mora vedeti pridobiti zaupanje svojih gojencev, mora pa tudi popolnoma večje biti nalogi ljudske šole ne le teoretično, temveč tudi praktično.

Ne smemo se torej čuditi, da se je, posebno v začetku, pri nameščanju tako važnih služb pogostokrat zelo grešilo. Doktor-ski naslov je vže sam po sebi nabolje priporočal za mesto učiteljskega ravnatelja, dasi se morda mož nikdar ni pečal s pedagogiko, ali pa poznal pomen pedagogike komaj po imenu. Priznavamo sicer strokovnjaško vrlino teh mož, vendar pa uspešnega pedagogičnega delovanja ni bilo zapaziti. Čestokrat so se pečali s postranskimi malenkostmi, a pri tem so jim izginili ideali.

Na drugi strani pa se je v svojem času namestil n. pr. na učiteljski pri sv. Ani na Dunaji odlični pedagogični pisatelj kot učiteljski vzgojitelj a brez šolske prakse, in kmalo se je pokazalo, da je pač vedel povedati, kako se to ali ono dela a sam izvrševati tega ni znal. (*Čujte, čujte! na desni.*)

Dalje so se uporabile začetkom tudi učne moči iz inozemstva na naših učiteljskih. Da to ni bilo prav, je pač, kakor mislim, jasno (*Tako je! na desni.*) Usojam si to le navesti, ne morda da bi komu kaj očital, ampak le v dokaz temu, kako važno in težavno je pravo pogoditi pri nameščanju takih učiteljskih mest; vendar pa moram z veseljem in resnici na ljubo dostaviti, da se je Nj. ekselence sedanji minister za uk in bogočastje v tem oziru pokazal prav srečnega.

Bistveni del vsakega učiteljskega je vademica. § 27. državnega šolskega zakona pravi o tej zadevi: „Zur praktischen Ausbildung

der Zöglinge besteht an jeder Lehrerbildungsanstalt eine Volksschule als Uebungs- und Musterschule“.

Sicer se zove ženskemu učiteljišču v Gorici pridružena petrazredna dekliska šola tudi vadnica, v istini pa to ni, ker se vsaj na srednji in zgornji stopnji te vadnice rabi drugi učni jezik nego je oni, v katerem morajo kandidatnje poučevati pozneje.

Ustrezaje želji svojih tovarišev iz Primorskega omenim, da v Trstu še zdaj ni nobedne slovenske ljudske šole, dasi se je za-njo prosilo vže večkrat in s primerno utemeljitvijo. (*Čujte, čujte! na desni.*)

Usojam si dalje Nj. ekscelenco gosp. naučnega ministra opozarjati na pomanjkanje učiteljskih močij, katero nahajamo po Štajerskem posebno po Spodnjem Štajerskem. V jednom samem šolskem okraji — in kakor sem prej omenil, so šolski okraji po Štajerskem mnogo manjši nego po drugih kronovinah — nedostaje sedaj deset učnih močij oziroma je deset podučiteljskih mest praznih, in število tistih slovenskih učiteljskih pripravnikov, ki delajo koncev tekočega šolskega leta izpit za svoj poklic, znaša deset, tako da more to število ustreči komaj potrebi jednega okraja. (*Čujte! na desni.*) Večina kandidatov pa je po okrajnih ustanovah navezanih na gotove okraje, tako da ostane za dotični okraj le jedna učna moč, devet mest pa ostane praznih.

Vsled tega učiteljskega pomanjkanja, ki se čuti po Štajerskem še posebno, ker se je ustanovilo mnogo novih šol in razširilo vže obstoječih, je res čudno, da je o svojem času štajerski deželni šolski svet mogel predlagati, naj bi se opustila pripravnica v Mariboru. Ta se je sicer na novo osnovala, a posledice čutimo še dandanašnji.

Da bi se dobile potrebne učne moči, je neobhodno potrebno, da se dovoli večje število državnih ustanov in v večjih zneskih. (*Tako je! na desni.*) Jaz se popolnoma strinjam s tem, da se oddajo take podpore le vrednim, in da se vkljub pomanjkanju učiteljev iztrebijo z vso strogostjo vsi nesposobni elementi, vse osebe slabega značaja iz učiteljišč. Posebno v začetku, ko se je bil izdal šolski zakon, je prišlo v učiteljišče od vseh stranij veliko število takih ljudi, ne morda iz ljubezni do poklica, ampak ker jih drugod nihče ni maral.

Pri tej priložnosti naj še opozorim na prikazen, da dajejo pripravljalni razredi navadno, vsaj v нравstveno-naravnem oziru za učiteljišča boljši material ko srednje šole (*Prav res! na desni*), in to bi zaslužilo, da

bi se uvaževalo, bi-li ne bilo koristno, če bi se ti pripravljalni razredi nekako razširili in preustrojili.

Kar se tiče učiteljišč, bi še omenil, da se v najnovjšem času, kakor smo te dni večkrat slišali, tudi tukaj govori o preoblaganji in da se zahteva, naj bi se igranje na klavir in orglje, kmetijski pouk in pouk o gluhomuteh in slepcih omejil. Za tako omejitev učnih predmetov, oziroma za to, da bi se učna tvarina zmanjšala, se pač zlasti v teh predmetih ne bi mogel izreči (*Bravo, bravo! na desni*). Kdor zahteva posebno omejitev pouka na klavir in orgljah, ne pozna odnošajev na deželi, ta se ozira le na mestne razmere. (*Prav res! na desni*). Ti predmeti niso le praktičnega pomena, ampak imajo tudi duh vzgajajočo moč v sebi, kajti tisti učitelj, ki se peča v svojih prostih urah s šolskim vrtom, ali z igranjem na klavir in orgljah, ta pač ne bo zabredel na stranska pota. (*Prav res! na desni*). Dobra izobrazba učitelja v igri na klaviru in orgljah ga pa tudi vsposobi po pevskem pouku v šoli, kot voditelj cerkvenih zborov, kot orgljar delovati za povzdigo in razvoj umetniškega čuta v narodu. Se ve da se smejo kot učitelji godbe in petja na učiteljiščih samo vrle moči uporabiti in tam, kjer so, se ne smejo odstraniti — kakor se je to zgodilo na nekem zavodu — brez tehtnega razloga. Učna tvarina bi se dala skrečiti morda le pri pouku o gluhomuteh in slepcih. Vendar pa imamo neko vrsto šol, kjer se gojenci res preoblagajo, to so meščanske šole za deklice. Število učnih ur na dekliskih meščanskih šolah znaša navadno trideset na teden. Odštejmo nedelje in dva poludneva, pride na vsak dan po šest ur, četiri pred poludnem in popoldne dve uri. To je za deklice zbog njih nežne rasti gotovo preveč in vpliva jako neugodno na razvoj njihovega života. (*Prav res! na desni*). Doma se itak temu pridruži navadno še zasebni pouk, godba, pouk v kakem drugem jeziku. Če v jednomer sediš pri čitanji, pisanji, risanji, klaviru in pri ročnih delih, lahko se ti skrivi hrbtnica in označevalno je, da se nahaja ta bolezen, kakor trdi profesor Billroth, le pri kulturnih narodih. Da je pa moja trditev, da deklic ne smemo meriti s istim merilom, s kojim merimo dečke, resnična, nam je dokazal zopet profesor Billroth, ki je dognal, da je 75 odstotkov na skrivljeni hrbtnici bolnih otrok ženskega spola.

Gospoda, kaj pa je naloga ljudske šole? Ljudska šola mora: 1. otroke vzgojevati

pravno-versko, 2. razvijati jih duševno delovanje, 3. jih oskrbovati za daljno izobrazbo s potrebnimi znanostmi in ročnostmi in 4. položiti temelj vzgoji vrlih ljudi in iskrenih državljanov.

Šolski ter poučni red pa dostavlja to nalogo razširjaje in pojasnjuvaje: „Smoter vse otroške vzgoje je odkritosrčen blag značaj“.

Da bi se to doseglo, mora učitelj neprenehoma delovati, da bi se mladina vědla v resnici pravno, da bi se ji vnela ljubezen do vestnosti, do poštenosti, do složnosti, da bi ljubila človeštvo, da bi ljubila domovino.

Kdo bi se mogel upirati temu učnemu smotru? Kdo sme sploh tajiti, da je napredovala ljudska šola v zadnjih desetih letih? Seveda obsega ta napredek le znanosti in ročnosti.

Ljudska šola je ljudem navadno le učni zavod, na njeno vzgojevalno nalogo pa pozabijo. Ljudska šola pa naj ni samo učni, ampak tudi vzgojevalni zavod; stori naj več za vzgojo srca in značaja, povdarjati se mora bolj jena vzgojevalna stran.

Gospoda! V časih, ko državi in človeški družbi pretijo nevarnosti, ko vera in pravost, čut za pravo in avtoriteto nekemu delu te družbe gine, raste tudi naloga ljudske šole; kajti rastoče poželjenje po vživanju in razširjanju verske mlačnosti, kopičenje kapitala v rokah nemnogih in obubožanje prostega naroda, pojemanje dobrega obrtniškega stanu, siljenje v velika mesta in nazadovanje kmetijskega stanu je veliko pripomoglo, da so se vezi rodbinskega življenja jele snemati v nekaterih slojih prebivalstva. (*Prav gotovo! na desni.*)

Baš to pojemanje družbinskega življenja pa je glavni vzrok množiče se vzdijanosti — povdarjam izrecno — nekega dela naše mladine.

Ali čim manj je mladini obitelj, tem več boji ji šola.

Seveda ne smemo si prikrivati, da ljudska šola ne more družbinskih razmer zboljšati sama. Povoljnih uspehov bodemo le dosegli, če cerkev, šola in dom skupno delujejo pri vzgoji mladine. (*Zelo res! na desni.*) Državi pa je tudi dolžnost odstraniti vse, kar ovira složno skupno delovanje teh činiteljev, ali pa mu je vsaj na poti. (*Bravo! na desni.*) Z velikim veseljem pozdravljam torej besede, ki jih je govoril gospod podporočevalac grof Pininski o gojitvi pravno-verskega duha pri vzgoji in o tem da bi se po pravici ustrezalo željam katoliške cerkve, kakor tudi vzvišene besede Nj. eks-

celence gospoda naučnega ministra o pomenu šolske molitve. (*Bravo, bravo! na desni.*)

Kar se pa tiče šole same, bi povdarjal, da so nekateri učni predmeti posebno sposobni vzgojevalno vplivati, in sicer vera, pouk o materinščini in zgodovinski pouk z domovinoslovjem.

Sicer je umevno, da se tukaj ne morem spuščati v pedagoške razprave, vendar pa bi rad nekaj malega opomnil.

Bogaboječnost, zaupanje v Boga, spoštljivost, ponižnost, ljubezen okrepijo gotovo pravno razsodnost in čistijo mišljenje.

Pouk o materinščini zavzema odlično mesto v vzgojevalnem pouku. Središče tega pouka je berilo. To še le seznanil otroka z jezikom jegovega naroda, mu podaja misli, jezik, mu vzbuja razne čute, sočutje se drami, sklepi se delajo, načela se vstvarjajo, volja se spravlja na dobro.

Glavni delež vzgojevalnega pouka gre tudi zgodovinskemu pouku z domovinoslovjem, s katerim se naj posebno goji ljubezen do cesarja in domovine. (*Priznanje na desni.*)

Ljubezen do domovine se opira najprej na ljubezen do domačije in pouk o domačem kraju se mora torej z vso odločnostjo gojiti. Otrok naj se uči svojo domačo zemljo v vsej njenej krasoti in njenem bogastvu spoznavati in ljubiti.

Govoreč o tem predmetu si ne morem kaj, da bi ne navedel nekega bolj splošnega ukaza, ki se je v preteklem letu očitno vsled posebnega slučaja izdal gledé na gojitev zgodovinskega pouka na ljudskih šolah načelnikom okrajnih šolskih oblastnij.

Priznavam, da se popolnoma strinjam z vsebino tega ukaza, a ob enem pa moram tudi reči, da sem se jako zavzel, da je ta ukaz, kojega uvod pač nikakor ni mogel meriti na ljudske šole po Spodnjem Štajerskem, dal predsednik več okrajnih šolskih svetov po Spodnje Štajerskem šolskim vodstvom v taki obliki, da se je moralo in se je tudi v istini napačno sklepalo. (*Poslanec Klun: Čujte!*)

Prosil bi dovoljenja, da smem v pojasnilo prečitati uvod ukaza in nekatere stavke iz uvodnega članka, ki se je spisal vsled tega ukaza. (*Podporočevalac Dr. Beer: Od koga je ukaz? Od vlade?*) Da, od ministerstva. Uvod slove (*čita*):

„Es wurde die Wahrnehmung gemacht, dass viele aus Volksschulen mit nicht-deutscher Unterrichtssprache zur Aufnahme in die k. u. k. Militärschulen kommenden

Knaben eine erstaunliche Unwissenheit über die wichtigsten Momente der Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie und des allerdurchlauchtigsten Herrscherhauses an den Tag legen“.

Ta ukaz prišel je, kakor vidimo, tudi v dunajske liste in na podlagi tega se je spisal potem uvoden članek in natisnil v glavnem glasilu liberalne stranke pod naslovom: „Die Panslavisten in Oesterreich“. Tam se čita (*bere*):

„Der Vorsitzende der untersteirischen Bezirkseschulrätthe, ein k. k. Statthaltereirath, hat sich amtlich bemüsstigt gefunden in einem eigenen Erlasse zu rügen, dass „viele aus Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache zur Aufnahme in die k. und k. Militärschulen kommenden Knaben eine erstaunliche Unwissenheit über die wichtigsten Momente der Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie und des allerdurchlauchtigsten Herrscherhauses an den Tag legen“. Nun gehören die Slovenen zu den bestverhättschelten Schoskindern (*Glasna veselost! na desni*) des seit eilf Jahren in Blüthe stehenden Regierungsystems. Man hat die nationalen Bestrebungen der Windischen in jeder Weise gefördert und hat ihnen zu Erfolgen verholfen, welche den Leuten förmlich den Kopf verwirrten. (*Zopetna veselost! na desni*). Was hat man erreicht? Dass die Knaben in den dortigen „Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache“ ohne alles österreichische Bewusstsein aufwachsen (*Čujte, čujte! na desni*) dass ihnen die Geschichte Oesterreichs, die Geschichte des angestammten Kaiserhauses eine ganz unbekannte Welt bleibt, während eine ähnliche Klage über „Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache“ keineswegs vernehmbar wird. Wir fürchten jedoeh, dass mit diesem amtlich festgestellten und gerügten Mangel die Angelegenheit noch gar nicht völlig gekennzeichnet erscheint. Aller Wahrscheinlichkeit nach beschränkt sich der Lehrerfolg dieser slovenischen Schulen mit ihren slovenischen Lehrern und Katecheten nicht auf den Abgang der Pflege des österreichischen Bewusstseins, sondern wenn die Schüler die wichtigsten Momente aus der Geschichte der österreichischen Monarchie und der österreichischen Dynastie in der Schule nicht kennen lernen, so wird ihnen sicherlich an Stelle dessen anderes beigebracht, wovon des Statthaltereirathes Höflichkeit vorläufig geschwiegen hat“.

Omenil sem vže, da ukazov uvod ne more meriti na ljudske šole po Spodnjem

Stajerskem in sicer vže iz tega razloga ne, ker se dečki iz slovenskih šol na Spodnjem Stajerskem nikdar niso oglasili za vzprejem v c. in kr. vojaške šole (*Čujte, čujte! na desni*) in se torej kaj takega ni moglo opazovati. (*Prav res! na desni*).

Ker so nas tako obdolzili, zdi se mi potrebno povedati, kakor tirja resnica, da sem imel skozi 18 let dovolj priložnosti pripraviti se o dejanji in nehanji spodnještajerskega učiteljstva. Kakor povsod tako so tudi tukaj prav dobre, dobre in manj dobre šole. Da-si je sicer v obče šola taka, kakoršen je učitelj, je vendar vspeh tudi odvisen od zunanjih razmer, zlasti od rednega šolskega obiskovanja. Ali nekaj, gospoda sem našel povsod in to je: da je učiteljstvo zvrševalo svojo dolžnost, vzgojevati šolsko mladino v domoljubnem duhu in vzbujati ji udanost do Najvišje vladarske rodbine, ves čas ne le z vso marljivostjo, ampak tudi z navdušenjem. (*Priznanje in ploskanje! na desni*).

Gospoda, stopimo v duhu v tako šolo. Učijo se peti. Na konci reče učitelj: „Sedaj pa zapojmo cesarsko pesem!“ Kakor na povelje se vzdignejo otroci, vse se giblje in ziblje, vse čuti, da pride na vrsto posebna pesem, in cesarska pesem se zapoje s pravo navdušenostjo. (*Tako je! na desni*). In kakor čuti in misli mladina, tako misli in čuti tudi slovenski narod. (*Prav istinito! na desni*).

Prosim dovoljenja, da Vam smem pročitati le majhen odstavek govora našega prečastitega knezoškofa dr. Napotnik-a, ker je v njem govoril slovenskemu narodu prav iz srea. Rekel je (*čita*):

„Trdno se držimo Boga in cerkve in neomahljivo stojimo na strani cesarja in države.“

Da se trdno držimo svojega preljubljenega cesarja, to je potreba našega hvaležnega srca in je poleg cerkvene zapovedi, ki veleva Boga se bati in kralja častiti, tudi tirjatev človeškega razuma. Kajti dobro vemo, da je presvitla Najvišja vladarska hiša zedinjajoča vez, ki trdno spaja veličastne habsburške države elemente po jeziku, zgodovini in šegah tako različne, da jih varuje in jim jamči za prosti razvoj jih posebnosti“. (*Bravo, bravo! na desni*).

Tako pa mislijo, gospoda, tudi poslanci slovenskega naroda (*bravo! na desni*) in naj se jim ne podtikajo sanje in fantazije, katerih nikdar niso imeli in jih nimajo! (*bravo, bravo! na desni*).

Sedaj pa se mi je, gospoda, poprijeti

predmeta, katerega bi se najraje ne dotaknil. Kajti nisem bil nikoli take narave, da bi pomagal ostriti nasprotja; vedno sem videl svojo nalogo v tem, pri nasprotjih posredovati in jih gladiti.

Povem torej tudi tukaj kar naravnost, da nimam nič proti vojnega ministerstva zahvali nemškemu „Schulverein-u“, da je postavil šolo za nemške otroke. Dalje priznavam izrecno, da tudi temu ne bi nasprotoval, če bi se nemškemu šolskemu društvu poljubilo po Spodnjem Štajerskem ustanavljati šole za nemške otroke. (*Poslanec Klun: „Prav gotovo!“*) Seveda omenjeno društvo ve baš tako dobro kakor jaz, da bi mu v tem oziru nobednega dela ne preostajalo, ker so vže šolske oblasti to nalogo rešile v popolnej meri. (*Prav res! na desni.*)

Gospoda, imel sem priložnost opaziti, kako deluje nemški „Schulverein“ po Spodnjem Štajerskem od istega časa, ko se je ustanovil, a drugih nego germanizatorskih teženj vkljub najboljši volji nisem mogel opazovati. (*Tako je! na desni. — Poslanec Šuklje: Pri nas vže! — Poslanec Mixa: Porsod!*) Kakšne so razmere kje drugje ne vem, pri nas je tako. (*Poslanec dr. Pacák: Pri nas tudi! — Veselost na desni.*)

Moram si torej misliti, da tisti, ki opetovano in s posebnim povdarkom po povodih različnih pritožb proti nemškemu „Schulverein-u“ naglašajo, da ima zgolj le smoter, ohranjevati nemškim otrokom jih narodnost, nikakor pa ne germanizovati, ne poznajo delovanja tega društva po Spodnjem Štajerskem.

Ustanovile so se šole po takih krajih, kjer od tamošnjega prebivalstva niti jedna obitelj ni nemške narodnosti. (*Čujte, čujte! na desni.*) Za zidanje šolskih poslopij so se podarile podpore v šolskih okrajih z izključno slovenskim prebivalstvom le s tem pogojem, da bi bil učni jezik vseskozi nemški. (*Poslanec Klun: Prav tako, kakor pri nas!*)

Nemške šole ob jezikovni meji se podpirajo le takrat, če so všolane slovenske občine, oziroma če se všolajo.

Se morda strinjajo s tem postopanjem besede vladnega zastopnika pri zadnjem zborovanju v Celovci: „Er hat sich leiten lassen von der Achtung und gerechten Würdigung der Eigenart des anderen Stammes.“? (*Čujte, čujte! na desni. — Poslanec Šuklje: Čudno pravično spoštovanje!*) In če je društvo res namenjeno ohraniti nemškim otrokom jih na-

rodnost, kaj pa ima potem sploh opraviti s spoštovanjem in čišlanjem posebnostij drugega roda? (*Tako je! na desni. — Poslanec Spinčič: Dvorni svetnik, Goëss, je to našel!*)

Ni še tako dolgo, odkar se je ustanovila v nekem šolskem okraju Spodnjega Štajerskega ne daleč od jezikovne meje po nemškem „Schulverein-u“ šola, in priznavam, da je tam res nekoliko nemških otrok. Reklo se je sicer: Mi ustanovimo to šolo le za nemške otroke.

Ali kako dolgo so ostali pri tem sklepu? Kmalu se je začel divji lov na slovenske otroke.

Nek glavni pospešitelj nemškega šolskega društva pridjal si je celo naslov „baron“ (*veselost*), najbrž, da bi mogel delovati bolj uspešno. (*Veselost na desni! — Poslanec Klun: Izvrstno!*)

Nek železnični čuvaj bil je, ko vkljub četirikratnemu obdelovanju po železničnem inženirji ni hotel svojih dveh otrok pošiljati v društveno šolo, premeščen in se je moral preseliti ravno ob istem času, ko mu je ležala pri njem stanujoča teta na smrtni postelji. (*Čujte, čujte! na desni. — Poslanec Klun: To je pa vže nečloveško!*)

Gospoda, ne morem o tej guusni agitaciji natančneje govoriti, da si imam o tem materijala v veliki množini, in bi le še opomnil, da je na omenjeni šoli vže jedno leto poludnevni pouk in da se je vkljub poludnevemu pouku predlagalo, naj bi se tej šoli podelile pravice javnosti, tako da so kmeti kar povpraševali, veljajo-li za dotično šolo druge postave nego za javne! (*Čujte, čujte! in smeh na desni strani. — Poslanec Klun: „Protekcija“*).

Saj je jasno, da se seje s takim postopanjem med ljudstvo le prepir, (*tako je! na desni*) ne da bi se slovenskemu narodu zlatno škodovalo. Prepričan sem, da se danes slovenski narod — ki je pripravljen in voljan braniti svojih pravic in interesov, kjer in kadarkoli z vso odločnostjo — germanizovati ne da več. (*Priznanje na desni.*)

Nočem se pa odpovedati upanju, da bo končno prišel vendar čas, ko Nemci avstrijski, ki pripadajo veličastnemu kulturnemu narodu, težnjam po nravnem in gmotnem povzdigu našega naroda, ne bodo več nasprotovali in jih ovirali, temveč nam bodo privoščili naš narodni razvoj! (*Živahno odbravanje in ploskanje na desni. — Govorniku se čestita.*)

Društveni vestnik.

Iz Radovljice dne 20. julija. — Odbor učiteljskega društva za radovljiški okraj sklenil je v svoji zadnji seji, da priredi velik koncert v prid šolstvu tega okraja na dan 15. ali 16. avgusta t. l. na Bledu.

Z ozirom na to, da biva sedaj na Bledu veliko gospode, sklenil je odbor nadalje, naprositi več gospodov učiteljev-pevcev drugih okrajev, da prihité na pomoč, dostojno zvršiti to nalogo.

Odbor vodila je pri tem ukrepu blaga misel, pokazati pred svetom, da slovenski učitelji z združenimi močmi vse premorejo, in da učiteljstvo v polni meri zasluži spoštovanje, ki mu gre na podlagi državnih ljudsko-šolskih postav.

S temi vsticami obračamo se torej z uljudno prošnjo do vseh povabljenih gg. tovarišev-pevcev, da se čim preje odzovejo odborovemu vabilu in za trdno obljubijo svojo pomoč.

Če pa mogoče kdo ni dobil vabila in bi se rad vdeležil koncerta, pri katerem bo sodelovala čast vsega učiteljstva, prosimo ga, da nam to blage volje ne šteje v zlo, pa da se obrne do odbora, ki bode gotovo vesel njegove sopomoči ter mu pravočasno poslal note.

Iz kranjskega okraja. Glavno zborovanje „učiteljskega društva za kranjski okraj“ vršilo se je v Kranji v 2. dan meseca julija t. l. v navzočnosti 19 učiteljev in 2 učiteljice.

V otvorilnem pozdravu spominja se predsednik gosp. L. Jelenc III. skupščine „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Trstu, povdarjaje, da je bilo naše društvo dobro zastopano. Potem omenja zboljšanje učiteljskih plač, koje je pa le prav mali odstotek zadovoljilo. Na dalje omenja jako važen sklep vis. c. kr. dež. šolskega sveta namreč, da sklíče meseca septembra deželno konferencijo. Odbor bi bil dal rad vže pri današnji skupščini v razgovor vspored deželne učiteljske konferencije, pa, ker ni bil še uradno objavljen, opustil je to, vsaj bo itak nov odbor sklical še jedno glavno zborovanje avgusta meseca ter postavil ta vprašanja na dnevni red. Slednjič zahvaljuje g. M. Kos-a, da je ostal zvest našemu društvu, dasiravno službuje v drugem šolskem okraji.

Iz tajnikovega poročila povzamemo, da šteje društvo 40 pravih in 7 podpornih udov. O 9 učiteljih — med temi 3 nadučitelji — se pa sme še reči, da ne poznajo svojih stanovskih dolžnostij ter se ne zavedajo svojih pravic. Gledé koncerta pa vsled nebriznosti g. pevovodje odbor ni mogel nič ukreniti. Na vprašanje g. Debelak-a, zakaj je izostalo poročilo pevovodje, vnela se je jako živahna debata, katere so se vdeležili gg.: Benedek, Jelenc, Kos in Pezdlič.

Po izvestji gospoda blagajnika društvo materialno dobro stoji, vendar na osnovitev bolniščne za-

loge sedaj še ni misliti. Pregledovalcem računov bili so voljeni gg.: Dolinar, Krenner in Kuhar.

Letni donesek zniža se od dveh na jeden goldinar. O „na novo urejenih učiteljskih plačah“ poroča v ironičnem smislu g. J. Režek. Gospod govornik pravi, da se mu to zboljšanje plač ravno isto zdi, če bi prišel gospodar lepšati svojo hišo pod streho. Omenjal je dalje, da bo med učiteljstvom nastalo pravo krnhoborstvo in le isti povspel bode v višji plačilni razred, kateri bo znal bolje na kljuko pritiskati in hrbet kriviti. Konečno predlaga, da naj društvo vloží prošnjo na vis. c. kr. dež. šol. svet, da se uredé plače po službenih letih.

Gosp. Luznar meni, naj bi se ustanovila le dva plačilna razreda. V drugi plačilni razred naj bi bil uvrščen vsak definitiven učitelj, v prvega pa po preteku določenega časa. Naposled obvelja predlog g. Pezdlič-a, da naj društvo v dogovoru z drugimi društvi vloží prošnjo do sl. dež. zbora za zboljšanje učiteljskih plač.

O „gojitvi vrtnic v šolskih vrtih“ povdarja poročevalec g. Fr. Luznar, kako izvrstno sredstvo za izobraževanje mladine je vzgojevanje cvetlic. Omenja dalje, da ravno pri odgojevanji rastlin se otrok najlože privadi redu, točnosti, potrpežljivosti in vstrajnosti ter jako toplo priporoča gojitev vrtnic in šolskih vrtih.

Gospod predsednik prebere na to dopis gospoda učitelja Volarič-a v Kozani, s katerim vabi učiteljstvo na naročbo svojih najnovejših skladeb za mešane zборе.

V društveno vodstvo so bili voljeni gg.: Debelak, Jelenc, Jezeršek, Kmet, Likozar, Luznar in Režek.

Gospod predsednik zahvali gospode poročevalce za njihov trud ter izreče vsem vdeležencem — osobito nežnemu spolu — presérno zahvalo.

Po zboru imel je odbor takoj sejo ter se je tako-le sestavil: L. Jelenc, predsednik, A. Likozar, namestnik, F. Luznar, tajnik, M. Debelak, namestnik, J. Režek, blagajnik, J. Jezeršek, pevovodja in A. Kmet, namestnik. —r.

Braslovče. „Savinjsko učiteljsko društvo“ je zborovalo dne 4. junija t. l. pri Sv. Juriju ob Taboru. Med drugim je gosp. Šorn nadaljeval „Opis šolske občine Sv. Jurij ob Taboru“. Opis se v celoti odobri; le želja se je izrekla, naj bi se nekoliko okrajšal, ker bi sicer nameravana knjiga, katero misli naše učiteljsko društvo izdati, preobširna in predraga postala.

V društveni odbor so bili izvoljeni gospodje: R. Škoflek, predsednik in pevovodja, S. Meglič, podpredsednik, J. Reich, blagajnik, M. Kavčič, tajnik. Pri tem zborovanji se tudi sklene, da vsak društvenik, ki pri kakem zborovanji izostane, plača 50 kr. globe v društveno blagajnico. Jedin izgovor je bolezen.

Dne 9. julija pa smo zborovali na Gomilskem. Zborovanje je pričel predsednik društvu, g. Škoflek, pozdravlja došle člane. Dnevni red se je tako-le reševal: I. Zapisnik zborovanja dne 4. junija t. l. se prečita in odobri. — II. Predsednik prečita dopis gosp. učitelja-skladatelja Volarič-a v Kozani, kateri vabi učiteljstvo k naročbi na svoje novejšje skladbe za mešane zборе. — III. Računska preglednika gg. Zotter in Maršic potrdita, da je lanski račun popolnoma v redu. — IV. Vplača se letni donesek za tekoče leto. — V. O reviziji naših slovenskih šolskih knjig se ti-le nasveti stavijo: Glavna načela pri izdaji slovenskih čitank naj so sledeča:

1. Vse slovenske čitanke se naj izdajo a) trodelna za 1—3razredne, b) četrodelna za 4—5razredne šole. c) Pri tem se je strogo ozirati na podrobni učni načrt iz realij, vsprejet pri okr. učit. konferencah leta 1885. d) Prestave naj se nadomeščajo z izvirnimi sestavki.

2. a) Etični sestavki naj se izvzema drugi čitanko pomnožijo; vsebina naj bode mična in otroški naravi primerna. b) V tem delu naj se primerne ljudske pravljice in pripovedi uvrstijo. c) Jezik naj bode vseskozi gledé oblike jednoten, dosleden in na stališču sedanjega napredka dovršen.

3. a) Glavno vodilo slovnškega pouka bodi spisje, s katerim naj bodo ostali deli jezičnega pouka tesno združeni. Praktične vaje naj zavzemajo glavni del slovnice na vseh stopinjah tega pouka. b) Sedanja Končnik-ova slovnica je preobširna, naj se odstrani in nova po navedenih načelih sestavi.

4. Na najvišji stopinji naj se radi potrebne vaje v čitanji raznih pisav uvrsti nekaj kratkih, originalnih rokopisov raznih slovenskih pisateljev.

5. a) Gledé zdravja za oko in gledé estetike naj bi se šolske knjige z večjo pozornostjo tiskale in izdelovale. b) Vse čitanke naj se vežejo v trde, platnene platnice.

6. Gledé „Začetnice“ posebej pa želimo sledeče: a) Razširjeni stavki, oziroma prijede, naj se ne rabijo v „Začetnici“. b) Nazorni pouk in k temu spadajoče berilo v drugem delu naj se združi. Gra-

divo nazornega pouka naj se popolni in bolj pregledno sestavi. c) Pri črkah v začetnih vajah naj bodo primerne podobice. d) Velike črke naj se obravnavajo k našemu po dve, a ne več. e) Pisane črke v „Začetnici“ naj bodo jednotne oblike. f) Tudi pesmice naj bodo kratke in zložene v kratkih stavkih.

Izvrstnemu govorniku in poslancu našemu, gosp. Fr. Robič-u, kateri se je pri državnem zboru krepko potegoval za ljudske šole, posebno pa za nas slovenske učitelje, želi društvo: „Bog ga živi še mnogaja leta!“ Kavčič.

Iz novomeškega okraja. Naše društvo ima svoj občni zbor dne 29. julija t. l. ob 2. uri popoldne v gostilni gosp. J. Sorc-a v Kandiji. Vspored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju. 3. Blagajnikovo poročilo o društvenem premoženju. 4. Vplačevanje društvenine za leto 1891. 5. Določitev društvenine za leto 1892. 6. Volitev novega društvenega odbora in treh pregledovalcev računa. 7. Razgovor o nagrobnem spomeniku g. tovariša in člana Jakoba Ancelj-na. 8. Razni nasveti, katere naj gospodje člani vsaj do 28. t. m. društvenemu tajniku naznanijo. K obilni vdeležbi vabi tudi vse šolske prijatelje neučitelje odbor.

Maribor. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ bode imelo dne 6. avgusta ob 1/2 11. uri popoldne v navadnih prostorih v Mariboru svoje redno zborovanje. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi; 2. Posvetovanje o vprašanjih, ki so na dnevnem redu letošnje uradne učit. skupščine; 3. Samostalni nasveti. K obilni vdeležbi vljudno vabi odbor.

Globoko. (Vabilo.) „Brežiško-sevniško učit. društvo zborovalo bode v četrtek dne 6. avgusta t. l. ob 10. uri popoldne s sledečim vsposedom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Obravnava letošnjih konferenčnih vprašanj. 3. Nabiranje podatkov za „imenik“ v „Popotnik-ovem koledarju“ za leto 1892. 4. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Reichenburg 18. julija. (Odlikovanje.) Turgenjev piše nekje: „Pred kratkim bila je v nebesih velika svečanost. Vse čednosti, krasne bliščeče ženske postave, bile so pri njej navzoče. Vsi navzoči so se poznali, samo dve svetli postavi ste si bili tuji, kajti nikdar se niste srečali na zemlji. Jedna teh svetlih postav je bila dobrotljivost, druga pa hvaležnost“.

Kdo se vže ni prepračil o resnici teh besed? Osobito v našem trudapolnem stanu žanjemo pre-

pogosto le nehvaležnost. Vendar so slučaji, v katerih se pripozna blagodejen vspeh našega težavnega delovanja. Tak srečen trenutek doživel je tukajšnji šolski ravnatelj, gospod Jamšek. Dne 4. t. m. delil je namreč pri nas mil. knezoškof dr. Napotnik zakrament sv. birne. Prejšnji dan šla mu je nasproti mej drugimi tudi šolska mladina z učiteljstvom, da ga dostojno pozdravi. Prevzvišeni knezovladika, zagledavši šolskega ravnatelja spoznal je v njem svojega prvega učitelja in ogovoril ga je blizo tako-le: „Prisrčno

me veseli videti svojega prvega učitelja; vedno sem Vas ohranil v svojem srci⁴. Drugi dan mu pri obedu z ravno tako laskavimi besedami napije nekako tako-le: „Nehvaležno bi bilo, ako bi se ne spominjal moža, ki je tukaj v naši sredini . . .“ V nadaljnjem svojem govoru povdarja veliko važnost učiteljevega delovanja dokazujoč to z besedami iz sv. pisma: „Tisti, ki druge poučujejo, se bodo svetih, kakor zvezde na nebu“, ter vidno ganjen gosp. Jamšek-a zagotavlja, da se v svojih vsakdanjih molitvah tudi njega spominja.

Zdelo se mi je umestno, objaviti podbudljive te besede dostojanstvenika na tako odličnem mestu, ki poleg hvaležnosti do svojega nekdanjega učitelja ob jednom tako odlično pripoznavajo važnost učiteljskega stanú. S. E.

Iz Radovljice dne 20. julija. Marljivi fotograf gospod B. Lergtporer na Bledu izdelal je kaj ličen pridvižen zemljevid za naše ljudske šole.

Namen temu zemljevidu je, seznaniti šolsko mladino z zemljepisnimi pojmi na jako instruktiven način.

Zemljevid je sestavljen tako, da pojmuješ lahko vse izraze, kar jih navajajo naša berila o obravnavi oro- hydro- in topografičnih berilnih sestavkov.

Ker se bliža sedaj čas velikih počitnic, ne zamudi nihče, komur se nudi prilika, da pride na Bled, ogledati to mično učilo.

Cena pojedinemu komadu je 10 gld., kar gotovo ni preveč, ako vzamemo v poštev, da je delo jako vestno izvršeno in za naše šole, rekel bi, skoro neobhodno potrebno.

Ako se gospodu Lergtporer-ju posreči, razpečati dovoljno število tega pridvižnega zemljevida, namerava prirediti tudi odnosni stenski zemljevid, ki bode pravi temelj k pravilnemu branju in pravilni uporabi stenskih zemljevidov v občé.

Ijubljana. (Odposlanci h kranjski deželni učiteljski konferenciji) so doslej izvoljeni: za šolski okraj mesto Ijubljana g. učitelj I. Bele in g. prof. W. Linhart; za okraj Ijubljanska okolica g. učitelj J. Gregorin (Črnuče) in g. nadučitelj F. Papler (Borovnica); za kamniški šolski okraj g. učitelj Petrovec (Čemšenik) in g. učitelj L. Stiasny (Kamnik); za litijski šolski okraj gosp. nadučitelj J. Ravnikar (Litija) in g. nadučitelj F. Škrbinec (Višnja gora); za kočevski šolski okraj gg. nadučitelji F. Golmajer (Loški potok), M. Mandele (Sodražica) in F. Spintre (Kočevje); za postojinski šolski okraj gg. nadučitelji P. Kavčič (Senožeče), Št. Tomšič (Vipava) in M. Zarnik (Trnovo).

Iz Ponikve. Grdo vreme je dobro voljo naših društvnikov tako omajalo, da je v „Popotnik-u“ št. 12 naznanjeno zborovanje izostalo. Pohvalno pa moram omeniti dveh udov celjskega učiteljskega

društva, g. J. Stritar-ja in g. O. Pustišek-a, katera se nista vtrasašla niti dolgega pota niti grdega vremena in sta sè svojo navzočnostjo omogočila, da so se v „vabilu“ naznanjeni učni poskusi iz slovnice vkljub odsotnosti vseh naših udov vendar-le vršili. — Uradno konferencijo bomo imeli v Šmarji dne 20. avgusta. Na vsopredu so nastopna vprašanja: 1. Vzgleđ pri odgoji. 2. Oblika in vsebina slovenskih beril in slovníc. 3. Jezikovni pouk na nižji stopnji. 4. Učni poskus iz telovadbe.

S Krasa, v 10. dan julija t. l. Letošnja uradna učiteljska konferencija za sežanski šolski okraj v 8. dan julija v Sežani, bila je v dvojnem oziru pomenljiva. Obravnavale so se jako zanimive točke, osobito poročilo g. c. kr. okraj. šol. nadzornika je središče, okoli katerega se mora od sedaj naprej vrteti vse šolsko delovanje vsakega učitelja. tukajšnjega okraja. A tudi tako dolge jednodnevne konferencije nismo še imeli; trajala je namreč celih osem ur, tako da je bil vsak vdeleženeč fizično in moralično utrujen.

Koj po 1/2 10. uri otvori konferencijo c. kr. okr. nadzornik, gosp. Davorin Sinkovič, konstatuje sklepčnost, pozdravi iskreno zbrano učiteljstvo in šolsko mladino, imenuje svojim namestnikom A. Leban-a, ter pozove, naj si izvoli zbor dva zapisničarja. Izbereta se v to gg. Berginec in Šinigoj.

K prvi točki dnevnega reda, t. j. stvarno predavanje berilnega koščeka: „Bodi usmiljen“ v III. razredu, poroča g. Kosovel, ki je zadačo svojo izvršil v občno zadovoljnost. Po predavanji vnela se je živahna, tri ure trajajoča debata. Največ se je govorilo o učevni poti. Poklicalo se je na pomoč razne pedagoge, a vzlic temu se razni govorniki dolgo niso mogli zjediniti. Konečno so se sprejele za podlago učevni poti berilnih koščekov te-le točke: 1. Uvod (ako je umesten). 2. Učiteljevo pripovedovanje v nižjih oddelkih na kratko, v višjih oddelkih se košček razširi. 3. Učitelj povprašuje po vsebini ali jo povedó učenci sami. 4. Čitanje učitelja. 5. Nekateri učenci mehanično čitajo. 6. Razlaganje neumljivih besed. 7. Morala. 8. Logično čitanje.

Druga točka dnevnega reda: „Poročilo c. kr. okr. šolskega nadzornika“. Pojasnjeval nam je najprej rabo novih tiskovnih, katere se uvedejo prih. šolsko leto; one se odlikujejo gledé lepe oblike in točne preglednosti. — Dalje je razpravjal vsak predmet posebej ter hudo grajal napake in nedostatke, katere je našel tu pa tam. Polagal je prav gorko na srce natančno in vestno splohjevanje stanovskih dolžnostij na podlagi šolskih zakonov, razpisov in ukazov šolskih oblastnij ter marljivo pismeno pripravljanje za vsak predmet, (te preparacije se bodo tudi pri nadzorovanji pregledale). Pri vsakem nadzorovanji podal bode dotičniku list, na kojem bodo napisane njega hibe pri pouku in v šoli

sploh, da je do prihodnjega nadzorovanja popravi. Konečno povdarja, da on nij le nadzornik vlade, deže ali okraja, ampak tudi zastopnik „naroda“ (Živio!) in kot tak želi in hoče, da se naš mili narod izobraža in popne do višje stopinje omike in blagostanja; kajti le omikan narod ima bodočnost.

Mej nadzornikovim poročilom počastil je konferencijo c. kr. okrajni glavar g. Ivan Simzig, kateri lepo pozdravi zborujoče, s ponosom povdarjajoč, da je sin ljudskega učitelja, ter upa, da učiteljstvo s posebno marljivostjo reši konferenčna vprašanja. Konferencija se je sedaj pretrgala, ker smo šli k obedu. Mej obedom došel je telegram vrlih postojnskih sodrugov sledeče vsebine: „Presrčni Vam pozdrav in gromoviti naprej za majko „slavo“ na našem širokem pedagogičkem polju“. Gromoviti in navdušeni „Živio“-klici sledili so prečitanju te brzojavke. Koj potem odzvalo se je postojnskim sobratom: „Iz jednega srca kličemo svojim naprednim sodrugom, vsakega slovenskega učitelja in učiteljice cilj bodi ta, da osrečimo domovino svojo in mili naš rod“. Po obedu se je učiteljstvo in corpore fotografavalo.

Ob 5. uri nadaljevalo se je zborovanje.

Tretja točka dnevnega reda: „Kako se vzbuja pri mladini ljubezen do materinščine rojstvenega kraja in domovine sploh“, je zaradi poznega časa izostala ter se preložila do prihodnje konferencije.

Poročilo knjižničnega odbora vzelo se je na znanje. Volitve v razne odbore vršile so se tako-le: Po vskliku so bili izbrani v knjižnični odbor: Benigar, Leban, Kante, Kosovel in gdč. Justina Štrukelj. V stalni odbor po listkih: Kante, Benigar, Bano, Luznik, France Tomšič.

Od raznih nasvetov mi je omeniti onega g. A. Štreklja, naj bi se vršila okrajna konferencija jedno leto v Sežani, drugo v Komnu, kateri je žal propadel. Dva nasveta g. Luznik-a sta se sprejela. Prvi se glasi: Slavni c. kr. okrajni šolski svet se prosi, naj blagovoli šolam, katere nimajo uradnega pečata, jim ga preskrbeti; drugi pa: Ker imajo v gradiščanskem okraju in v tržaški okolici po leti vsako populudne pouka prosto, ako je ob 10. uri zjutraj v senci 20° R. topline, naj se naprosi vele-slavni deželni šolski svet, da se to dovoljenje razširi tudi na naš okraj. Ta predlog sprejel se je le deloma, in mora gosp. predlagatelj svoj predlog pri prihodnji konferenciji z datami utemeljiti.

Proti 8. uri poprime gosp. prvosednik besedo, spominjajoč se s toplimi besedami našega prevzvišene-ga vladarja Franca Jožefa ter mu zakliče navdušeni „živio“! Temu se zbrani odzovejo s trikratnim gromovitim „živio“ in s cesarsko pesmijo. Gospod Leban se še gosp. nadzorniku zahvali za točno in nepristransko vodstvo konferencije ter mu zakliče: Bog ga živi!

Tako je končala šurna konferencija. Mnogo lepega, a tudi pikrega, nesel je marsikaternik v svojo uborno vasico v svoje zagorsko zakotje, kjer

bo imel čas premišljevat, koliko odgovornosti se naklada našemu stanu. Mnogo, da ogromno mnogo se dandanes tirja od ljudskega učitelja; vse gleda na-nj, vse opazuje jegove korake, a za ves njegov vsestranski trud žanje navadno grdo nehvaležnost. A obupati vendar ne sme. Tolaži naj se, da je nehvaležnost dandanes plačilo sveta ter da tudi njemu prej ali slej prisije zlato solnce stanovske sreče in veselja.

—o—

Središče. (Odgovor gospodu ocenjeva telju „Narodnih legend za slov. mladino“ na opazke priobčene v 6. številu „Ljublj. Zvona“.) Na stvarne, nepristranske in nepretirane ocene, koje prinašajo o novih slovstvenih prikaznih posamezni listi, leposlovni in drugi, se navadno ne odgovarja, Da, še celó hvaležen je, ali bi vsaj moral biti knjižnik ocenjevalcu za dobrohotne migljaje, ki ki se navadno vpletajo v taka slovstvena poročila. Vse drugače pa je, ako ocenjevalec pretirava ter po neprijateljsko dlako cepi. V takem slučaju je celó dolžnost dotičnega pisatelja, da se pred občinstvom zagovarja ter kolikor toliko pokaže, katere opazke dotičnega kritika so opravičene, katere pretirane in katere — neopravičene. In v takem slučaju sem baš sedaj jaz.

Neki gospod, ki pa še svojih trditvev niti podpisal ni, sodil je v 6. številu „Ljublj. Zvona“ večinoma tako pretirano o mojih „Narodnih legendah“. V celi kritiki najdem le malo opazk, ki so v resnici opravičene, in za te sem gosp. ocenjevalcu tudi iz srca hvaležen ter mu obetam, da se bodem pri nadaljnjem svojem delovanju na nje tudi kolikor mogoče oziral. K tem opravičenim opazkam prištevam v prvi vrsti ono, ki trdi, da je v posameznih legendah, osobito v zavisnih stavkih, glagol preveč potisnjen proti koncu. Ta nedostatek bodem v prihodnji izdaji (t. j. v 4. zvezku) na vsak način odpravil ter še posebno gledal na to, da bode pripovedovanje v posamičnih pripovedkah nekoliko krajše.

Sicer pa popravljanje in glajenje jezika v posameznih po raznih listih in knjigah raztresenih sestavkih ni baš lahka stvar, čemu bode gotovo pritegnil tudi gosp. ocenjevalec.

„Teško je jezikovnemu brusu določiti pri nas še zdaj prave meje, in krivo sodi, kdor misli v tem ustreči vsem. Prepričan sem, da bi se v nekaterih sestavkih gledé na jezik dalo še mnogo zboljšati, tu pa tam še marsikaj popraviti, ali pri vsem tem je treba gledati na posebnosti raznih pisateljev, katerih ne smemo do cela prezirati“. Tako g. dr. Sket v predgovoru svoje „Čitanke II.“ in na te besede opozarjam tudi svojega gosp. ocenjevalca.

Kar se tiče stavljenja glagolov na konec stavka, nam je znano, da je baš nepozabni naš škof A. M. Slomšek — kojega pisava se je osobito prostemu ljudstvu tako zelo omilila — sukal svoje stavke vedno tako, da je dobil glagol skoraj izključljivo

na koncu svoje mesto. In vendar se jegovi spisi dandanes v tem oziru le malo popravljajo! (Glej naša šolska Berila.)

Druge opombe gospoda ocenjevalca o navedeni knjižici so le malostne in malovažne, večina pa jih je, kar sem vže zgoraj omenil, pretiranih in neopravičenih. Pretirane so opazke, ker mi gosp. ocenjevalec šteje v greh, da se nisem pri sestavljanji svojega delca oziral na take oblike, ki še do danes v naši pisni slovenščini niso dovolj utrjene in se še za-nje slovnicearji naši po raznih časnikih več ali manj prepirajo. Neopravičene pa so, ker je gosp. ocenjevalec zapisal pičlo število tiskarskih pogreškov na moj rovaš ter mi predbaciva kot pomote besede, koje rabijo in so rabili skoraj vsi merodajniši pisatelji naši. (Stritar, Erjavec, Jurčič, Vošnjak.) Ali ni znano gospodu ocenjevatelju pravilo, glaseče se: Pisateljem, pišočim za mladino in priprosto ljudstvu treba se je strogo izogibati vseh narečnih posebnostij in novotarij; držati se jim je v obče le onih oblik, ki so dobile v književnem jeziku dotičnega naroda vže splošno priznanje?

Sploh pa s tem, da na povelje naših strogih jezicarjev po nepotrebnem novotarimo in često tudi umetarimo, ne bodedo koristili stvari. Prav ima g. V—r, ki v tej zadevi v 1. štef. „Ljublj. Zvona“ 1887 med drugim piše: „Smo kakor ženske: komaj pride jeden izraz v modo, vže ga opustimo ter sezamo po drugih“.

Ko bi naši slovnicearji le vedeli, kako se naše priprosto, rado čitajoče ljudstvo huduje nad vsako novo obliko in besedo, koje zasledi v knjigi, njemu namenjeno. To priliko pa uporabljajo često tudi naši nasprotniki, češ, imate jezik, katerega niti sami ne umete itd. itd. in marsikateremu slov. kmetu — posebno pa onemu, ki si je po mestnih šolah nekoliko nemščine prisvojil — je tudi ta okolščina kolikor toliko pripomogla, da je postal v svojem narodnem prepričanji omahljiv, ter da so ga pridobili za svoje namene naši nasprotniki. Smešna se bode zdela gotovo marsikomu ta moja trditev, a da je opravičena in resnična, to vé le oni, ki živi in deluje med narodom ter ima priliko, opazovati ga.

Da pokažem strogemu gosp. ocenjevalcu moje zbirke narodnih legend, (ki so tudi priprostemu ljudstvu namenjene) s čim se inamo Slovenci še bojevati in na kakove želje se je treba često ozirati pisatelju, ki piše za prosto ljudstvo, postavim naj tú sem odlomek privatnega pisma, ki sem ga prejel baš danes od odličnega rodoljuba izpod Pohorja: „.... Jako ste nam vstregli se svojimi zanimivimi knjižicami. Res lepo, da spoznate, kar mladež in naše prosto ljudstvo rado bere. Samo prosim Vas, ne pišite ta nesrečni „zaman“, katere besede ljudstvo ne razume. Ravnokar me je neka oseba vprašala, kaj je to „zaman“. Tudi izrazov „prisoten, prisotnik, prijati, nedostajati“ itd. so ljudstvu nerazumljive be-

sede. To Vam pišem radi tega, ker Vaše legende ljudstvo silno rado bere, samo da se nad takimi besedami jezi, ker jih ne zastopi...“

Pa vrnimo se k stvari sami in poglejmo, kaj nam gosp. ocenjevalec očita. Ni mu všeč, da pišem namesto „pogrešali niso ničesar“ „manjkalo jim ni ničesar“. Na to jaz: manjkati (fehlen) je po Jan. Bartel-novem rečniku čisto pravilen izraz (str. 210: manjkati = nedostajati.)

„Umirajoči je vzel vejico“. Tú pravi gosp. ocenjevalec, da se pridevniki brez samostavnika ne glásé kaj prida. Jaz pa mislim, da ni tako velik greh, če se zapiše véasih pridevnik brez samostavnika; saj sta vže Metelko in Janežič učila, da prevzame véasih tudi pridevnik opravilo samostavnikovo. N. pr. Pošténi se poštenemu družji, grešnik grešniku služi. Pustite male k meni! (Gospod profesor J. Marn piše na str. 37. letošnjega „Dom in Svet“-a: Zveličani so ubogi v duhu, krotki, mirni, ne pa ubožci, krotkarji, mirniki!) Sicer pa se slovnicearji naši često sami ne ravnaajo po pravilih, koje pridigujejo na mestnik. Tako je n. pr. grajal nek literarni kritik in korenit jezikoslovec slovenski v „Ljublj. Zvon“-u za leto 1888 str. 376 napako, koje delamo, pišoč „podpisani prosi to in to“ namesto „podpisanec“ prosi to in to. A vendar je ta gospod sam v nekem oznanilu pisal: „Podpisani je založil in ravnokar izdal knjigo... in nekoliko niže: Zajedno javlja podpisani...“

Gosp. ocenjevatelju ne ugaja oblika „objokati koga“ ter trdi, da je lepše „objokati po kom“. Mogoče — a čudno je to, da niti J. Bartel-nov rečnik ne omenja njegove oblike, nego trdi na 95. str.: beweinen = objokati, oplakati; inf. objokovati, oplakovati, jokati se (nad čim). — Gosp. presojevalec trdi, da pišemo namesto „blagor“ (kojo besedo jaz rabim) „blaginja“ — To je opazka, ki jasno pričá, da je g. kritik stvar res pretiral ter čital moje „Legende“ s črnimi očali, da bi le nabral več in več hib iz njih. Mi delujemo še vedno za „blagor“ mladine in našega naroda in tudi Jenko-va puška (v „Napreju“) še vedno „za blagor očétnjave“ govori. (J. B. rečnik: str. 788 blagor, blaženstvo, občni blagor, splošna korist.) (Konec sledi.)

Iz novomeškega okraja. (Učiteljska skupščina za novomeški okraj), ki se bode vršila v sredo dne 28. julija ob 9. uri zjutraj v Novem mestu v prostorih deklšike šole po tem-le vspredu: 1. Določitev predsednikovega namestnika in volitev dveh zapisnikarjev. 2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika o zaznavanji pri nadzorovanji šol. 3. V kakem obsegu je moči poučevati realije na jednorazrednicah? Poročevalca določi žreb izmed učiteljev na jednorazrednicah. 4. Razgovor o vprašanjih, ki so na dnevnem redu letošnje deželne učiteljske konferencije. 5. Poročilo knjižni-

škega odbora o stanji okrajne učiteljske knjižnice, o izvršenem nakupu knjig in o računih. 6. Nasveti o nakupu novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. 7. Volitev a) dveh revizorjev računov, b) stalnega, c) knjižniškega odbora. 8. Volitev dveh odposlancev k deželni učiteljski konferenciji. 9. Samostalni predlogi, katere pa je treba najmanj tri dni pred zborovanjem pisмено naznaniti pri članu stalnega odbora, čast. gosp. p. Florentinu Hrovat-u.

Iz goriškega okraja. (Konec šolskega leta. — Učiteljske konferencije.) S 16. julijem končali smo šolsko leto v goriškem okraji brez Brd, kjer končajo še le s 16. avgustom.

Kakor je poročal „Popotnik“ v 7. svoji številki, sklenil je bil c. kr. okr. šolski svet v Gorici, da bodo letos četiri krajne učiteljske konferencije mesto navadne okrajne. Drugod menda kaj takega ni v navadi; a da so take učiteljske konferencije umestne, prepričala nas je zlasti prva točka vsporeda — učenje.

Radi „pojasnil k učnim načrtom“ vršile so se konferencije pozneje, kakor je bilo sprva določeno. Prva je bila v Ročinji dne 2. julija. Učil je tamošnji učitelj-voditelj gosp. Anton Kazafura računstvo v 1. šolskem letu, branje v 2. in 3. šol. letu.

Druga v Rihenbergu se je vršila dne 18. julija. Učil (ali ker je bilo vže konec šolskega leta, prav za prav izpraševal) je učence 5. in 6. šolskega leta tamkajšnji nadučitelj g. Ambrož Poniz in sicer iz zemljepisja in zgodovine ter iz slovnice.

Tretja konferencija bila je v Št. Petru dne 20. julija. Izpraševala sta učence vseh šolskih let iz računstva, branja in slovnice g. Matija Lovrenčič, nadučitelj in učiteljica gspđ. Alojzija Bavcon.

Četrta bode 23. julija v Kviškem v Brdah. Prve tri konferencije vršile so se častno za dotične učiteljske moči, o četrtej poročal bodem morda prihodnjič.

Letošnje učiteljske konferencije imele so menda še poseben namen, namreč pokazati, da zamore izurjen učitelj(ica) z vstrajnostjo, z delavnostjo doseči tudi v posameznih učnih predmetih namen, določen po učnih načrtih. Od več strani slišali so se z ozirom na posamezne predmete ugovori in pomisleki, rekoč, da se po učnih načrtih določena tvarina ne da prebaviti v ljudski šoli — in to iz različnih vzrokov, katerih ne bodem ponavljal.

Letos pokazalo se nam je v dejanji, da obstojé take šole, da imajo take moči, katere dosežejo postavno določen smoter.

Pritrjeval je temu tudi predsednik skupščinam g. Fr. Vodopivec, c. kr. okr. šolski nadzornik, razlagajoč poti in način, kako je treba postopati, da se pride do določenega smotra. Konferencije v Rihenbergu in Št. Petru vdeležil se je tudi „oče“ učnih načrtov, gospod vitez Klodič, c. kr. deželni šolski nadzornik, da v dejanji vidi, kar je v knjigi mrtva

stvar. Da je gospod vitez bil zadovoljen z vspehom, kazal je vže med poukom-obravnavo njegov zadovoljno smehljajoč se obraz; pravo zadovoljnost pa je izrazil čast. gosp. dež. šolski nadzornik k sklepu čestitajoč g. Poniz-u v Rihenbergu, g. Lovrenčič-u in gspđ. Bavcon v Št. Petru — k najboljšemu vspehu. Povdarjal je v Rihenbergu, da takega vspeha ni zapazil v vseh 18 letih, kar je deželni šolski nadzornik na Primorskem, v Št. Petru pa je izrazil svojo zaljubljenost vsemu učiteljstvu.

Ako še omenim, da je bila vsakokrat pred konferencijo sv. maša, pri kateri je izborna pela šolska mladina, naj bo danes dovolj; prihodnjič o drugi točki vsporeda: o obrazcih uradnim spisom. —e—

Iz Goriškega. (Kmetijski tečaj za učitelje.) Deželni odbor v Gorici razposlal je 8. julija t. l. št. 2789 sledeči

Razglas:

Na slovenskem oddelku tukajšnje deželne kmetijske šole bode letos poučni kmetijski tečaj za učitelje ljudskih šol sè slovenskim učnim jezikom:

1. Tečaj se začne dne 1. avgusta in bo trajal do 21. istega meseca.

2. Učni predmeti so naslednji:

a) Oskrbovanje travnikov in pridelovanje krm-skih rastlin; b) vrtnarstvo; c) trtoreja; d) kletarstvo; e) sadjereja.

3. Predavanja bodo vsak dan razun nedelj po 3 do 4 ure, praktična razkazovanja in vaje pa po 4 do 5 ur.

4. Koncec tečaja se bodo v razgovorih razpravljali predavani predmeti in potem dobé slušatelji spričevala ob vspehu deležitve.

Desetim ljudskim učiteljem, kateri službujejo na šolah s šolskimi vrti, pa ne zmorejo sami stroškov za pot v Gorico in nazaj ter za bivanje v mestu, podeli se iz zaloga, ki ga je v ta namen dovolilo vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo po 40 gld. podpore.

Prošnje za te podpore je vložiti potom dotičnih c. kr. okrajnih šolskih svetov deželnemu odboru do 24. julija t. l.“

—e—

Iz Kočevskega okraja. (Naša konferencija). Naša okrajna učiteljska konferencija bila je dne 6. julija t. l. v Koprivniku. Kakor je znano, nismo imeli v preteklem letu nobednega zborovanja. Na vsporedu bile so volitve v posamezne odbore in volitev treh odposlancev v deželno konferencijo.

Zborovanje je otvoril ob 1/2.10. uri predpolúdne gosp. okrajni glavar dr. Ludvik pl. Thomann, ker smo še vedno brez okrajnega šolskega nadzornika. Svojim namestnikom imenuje nadučitelja Jurija Erker-ja. Zapisnikarjema izvolita se na predlog Ivana Zupanc-a Roth Antonija in Ivan Petrič. Poročal je na to gosp. okr. glavar kratko o stanji nekaterih šol, ki jih je imel priliko posetiti. Izjavil je, da povsod stori učiteljstvo svojo dolžnost v polni

meri, za kar mu izreka svojo iskreno zahvalo. V toplih besedah spominja se umrlega uda okrajnega šolskega sveta, ribniškega dekana, Mart. Stubic-a, ranjkega vrliga učitelja Ferda Wigelé-ta in umerle ribniške učiteljice Minke Arko. V znamenje žalosti vstanejo vsi zborovalci raz sedežev.

Tretja točka dnevnega reda bila je volitev treh odposlancev v deželno konferencijo. Peter Pogačnik predlaga, da naj se izvolita jeden Slovenec in jeden Nемеc, tretji odposlanec naj se pa izžreba, da ne bo prilike pritožbam od nobedne strani. Ivan Zupanec predlaga nadučitelja Golmajer-ja in nadučitelja Spintre-ja, katera se izvolita jednoglasno, za tretjega odposlanca pa nadučitelja Ivana Mandeljc-a in učitelja Jož. Windisch-a, mej katerima naj odloči žreb. Predlog se sprejme jednoglasno. Gospica Pavla Suwa izžreba nadučitelja Mandeljc-a, kateri je tako izvoljen tretjim odposlancem.

Na to sledi poročilo o okrajni učiteljski knjižnici. Knjižničar Anton Lapajne poroča, da se je knjižnica pomnožila za 31 spisov v 46 zvezkih. Izposodilo se je v 53 pošiljativah 149 spisov v 256 zvezkih, tedaj skoraj $\frac{1}{4}$ knjižnice. Del je 364 nemških v 698 zvezkih in 144 slovenskih v 146 zvezkih, skupaj 508 spisov v 844 zvezkih. Dohodkov je bilo 151 glđ. 34 kr., stroškov pa 148 glđ. 54 kr., torej je prebitka 2 glđ. 80 kr.

Na predlog g. Iv. Zupane-a izvolita se pregledovalcema računov Schescharek in Pogačnik.

Pri volitvi knjižničnega odbora predlaga nadučitelj Pavčič, da se izvoli stari, le namesto umrle M. Arko naj vstopi Ivan Zupanec. Se vsprejme jednoglasno. Učitelj Jožef Čop izjavi, da ne vsprejme več izvolitve. Na njegovo mesto izvoli se z večino glasov Ivan Petrič. V knjižničnem odboru so tedaj: Učiteljica Kaiser in učitelja Lapajne in Petrič (vsi v Ribnici) ter učitelja Miha Verbič iz Sodražice in učitelj Ivan Zupanec iz Velikih Poljan. Odbor se še ni konstituiral.

V stalni odbor izvolijo se jednoglasno prejšnji udje: Nadučitelja Pavčič in Hudovernik ter učiteljica Wölfling.

Gospod glavar zaključni na to zborovanje s trikratnimi hoch- in slava-klici na presvitlega cesarja. Zborovalci zakličejo trikrat živo in hoch ter zapojejo cesarsko pesem slovensko in nemško. Nadučitelj Spintre se zahvali gosp. glavarju za spretno vodstvo konferencije.

Tako končala se je ta konferencija v najlepšem soglasji, ker se je od slovenske strani storilo vse, da se ne bi vzbudila nasprotja. Tako je tudi prav, saj je bila to zadnja skupna konferencija, ker gospod okrajni glavar je izjavil, da bodeta v kratkem času imenovana nadzornika za slovenske in nemške šole. Tudi knjižnica se bode delila.

Po zborovanji zbrali smo se k skupnemu obedu, pri katerem nas je zabavala gospica Pavla Suwa s svojim dovršenim krasnim petjem. Hvala ji! Prepevali so tudi slovenski in nemški pevci. Po obedu došel je gospod glavar. Nadučitelj Spintre napil mu je v nemškem, nadučitelj Pavčič pa v slovenskem jeziku. Poslednji je v daljšem govoru posebno podarjal, da smo slovenski učitelji, kakor danes, tako vselej bili pripravljene k slogi s svojimi nemškimi tovariši, če se je pa rušila sloga, ni krivda na slovenski strani. Izvrsten govor bil je s pohvalo vsprejet. Gosp. okrajni glavar se je zahvalil obema govornikoma v daljšem govoru. Ob $\frac{1}{2}$ 3. uri popoldne podali smo se iz oddaljenega Koprivnik-a vsak na svoj dom k svojemu težavnemu postu. Zc.

(Imenovanja.) Marljivi naš sotrudnik, gosp. Franc Jerovšek, imenovan je pravim učiteljem na državni gimnaziji v Mariboru. — Pomožni učitelj na c. kr. strokovni šoli za lesno obrt v Ljubljani, gosp. A. Funtek, imenovan je pravim strokovnim učiteljem na tem zavodu.

(V osmi činovni razred) so uvrščeni profesorji: Fran Hubad na prvi državni gimnaziji v Gradci, Ivan Krušič, dr. Andrej Wretschko, Albert Fietz in Pavel Ploner na državni gimnaziji v Celji, dr. Josip Pajek in Lud. Mayer na državni gimnaziji v Mariboru, Josip Jonasch in Fran Brehlih na drž. realki v Mariboru.

(Kranjsko vdovsko učiteljsko društvo) imelo bode svoj letošnji glavni zbor dne 4. septembra v Ljubljani.

(V letošnji tečaj za deška ročna dela na Dunaji) vsprejeti so sledeči učitelji slovenski, gg.: 1. * Bregar Jožef, nadučitelj v Kranjski gori, 2. Cepuder Josip, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani, 3. Dolinar Josip, učitelj v Mavčicah, 4. * Fettich-Frankheim Ludovik, učitelj v Knežaku, 5. * Furlan Jakob, učitelj na I. m. šoli v Ljubljani, 6. * Javoršek Anton, nadučitelj v Šiški, 7. * Josin Teodor, učitelj v Postojini, 8. Korošec Josip, učitelj v Št. Kocijanu pri Turjaku, 9. * Levstek Anton, c. kr. rudniški učitelj v Idriji, 10. Likar Hinko, nadučitelj v Grahovem, 11. * Lunaček Aleks., uč. v Trebelnem. 12. Malenšek Srečko, učitelj v Gor. Tuhinju, 13. * Novak Alojzij, c. kr. učitelj na rudniški šoli v Idriji, 14. * Rant Francišek, učitelj na Trati, 15. Rozman Anton, uč. v Žabnici, 16. Skala Anton, nadučitelj v Vremah, 17. * Trošt Fr. Ks., nadučitelj na Igu, 18. * Vrbič Miha, učitelj v Sodražici, 19. * Zavrl Valentin, uč. v Stopnicah, vsi v tečaj Neubau — v Neulerchenfeld pa * Armič Leopold, učitelj na II. m. šoli v Ljubljani.

* pomeni, da so dotični dobili podporo od dež. odbora in kranjske hranilnice.

Raznoternosti.

[Učiteljske skupščine.] Dne 6., 7. in 8. avgusta t. l. ima „Ustredni spolek jednot učiteljských v Čechách“ (Zaveza učiteljskih društev po Českem) svoje glavno letošnje zborovanje v Pragi z zelo obširnimi programom; 26. in 27. avgusta pa zboruje v Zagrebu „Savez hrvatskih učiteljskih družtava“.

[Spomenik Komenskemu.] Moravsko mesto Fulnek namerava v spomin delovanja velikega pedagoga Komenskega na mestnem trgu, kjer se je leta 1871. vsadila Komenskega lipa, postaviti kamenit spomenik s podobo Komenskega.

[Število ljudskih in meščanskih šol na Dunaji] je, kar so se predmestja z mestom zjediniła, naraslo za 150 (ljudskih in meščanskih šol) z 80.000 učenci in 1400 učitelji (učiteljicami), tako da ima sedaj veliki Dunaj 300 ljudskih in meščanskih šol z 160.000 učenci in 3.500 učitelji (učiteljicami).

[Mesto Veliki Dunaj] ima po zadnjem ljudskem štetju 19 okrajev, 28.378 hiš (med njimi 946 praznih), 286.759 strank ter skupnega prebivalstva 1.364.548, in sicer 661.951 moških in 702.548 ženskih oseb. Vojakov je 22.000, ki pa niso vštetii v zgorajše število. Po domovinstvu jih ima na Dunaji domovinsko pravico 471.351 oseb. Nižeavstrijevcev je 171.418, drugih Avstrijevcev 571.614, ogrskih podložnikov 115.133, Bosnjakov in Heregovcev 98, ino-

zemcev pa 41.943. Po veri je 1.195.167 katoličanov, 41.943 protestantov, 118.495 židov, 8943 pa drugovernikov in brezvercev. Konj so našeli 33.392, goveje živine 14.281, oslov in mul 34, koz 2972, prašičev 3682, čebelskih panjev 1486.

[Šolski troški v nekaterih evropskih glavnih mestih.] Za šolstvo se plačuje povprečno za vsako osebo in sicer v Berlinu 9'55 frankov, v Parizu 9'91 fr. na Dunaji 10'99 fr., v Amsterdamu pa 12'72 fr. med tem ko se plačuje v isti namen v Petersburgu in Moskvi le nekaj nad 1 frank, v Varšavi pa le komaj $\frac{1}{2}$ franka.

[Korist oženjenih] nasproti samcem je tá, da razneroma dalje živé. Med tem ko oženjenec povprečno 60 let doživi, mora se zadovoljiti samec le s 45 leti. Četrtnina oženjenih doseže 70 let, a samec le dvajseti del. Zató, da je tako, dá se navesti mnogo vzrokov. Vsekako pa je resnica.

[Preustrojenje učnih zavodov na Nemškem.] Znano je, da se nemški cesar zelo zanima za šolsko reformo, posebno kar se tiče realnih gimnazij. Vprašanje, naj-li obstanejo na dalje ali pa se odpravijo, zanima močno vse merodajne kroge. Poroča se, da bode v kratkem inelo odhodno spričevalo višjih realk jednake pravice za državno in prusko službovanje, kakor odhodna spričevala realnih gimnazij. Po tej odredbi sodijo, realnih gimnazij ne bi bilo več treba.

Listek uredništva.

J. L. v B.: Ko bi vendar jedenkrat pisali o čem drugem, ne vedno le o samem sebi. Razpolagajte čez rokopiš. — S. H. pri Sv. D.: Poslano prejeli. Morebiti po priliki, če ne naletimo pri tiskarni na tehnične ovire. — E. B. v Z.: Odločiti se nam bode še le tedaj mogoče, kedar konča, ki ima pred

Vami besedo. — J. St. v Sv.: „Črtice“ priobčimo kakor najpreje mogoče. Potrpite še le malo! Obljubljeno bi nam pa vže bilo zelo všeč. — Ij. St. v K., A. K. v Sr. in J. M. v Gl.: Spisi vže stavljeni a ker nam je drugo gradivo, ki bi sicer zastarelo, tako naraslo, morali smo to pot vse odložiti. Prosimo potrpljenja. Pozdravljeni!

Razpis natečajev.

Št. 268.

Podučiteljske službe.

V gornjegraškem šolskem okraji se s pričetkom zimskega polleta nameščajo nastopna mesta definitivno ali tudi provizorično.

- Na trirazredni ljudski šoli IV. plačil. razreda na Rečici **podučiteljsko mesto** s prostim stanovanjem.
- Na dvorazredni ljudski šoli III. plač. razreda v Gorici **podučiteljsko mesto** s prostim stanovanjem.

Prosilci ali prosilke naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, vložijo predpisanim potom do 10. dne avgusta 1891 pri dotičnem šolskem svetu.

Znanje slovenskega jezika je pogoj.

Okr. š. svet v Gornjemgradu 30. junija 1891.

Predsednik Dr. Wagner. s. r.

Št. 332.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni v IV. plačilnem razredu stoječi ljudski šoli pri Sv. Lenarti se popolni podučiteljsko mesto definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci ali prosilke za to mesto, s katero je združeno prosto stanovanje (jedna soba), naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, predpisanim potom do 16. avgusta 1891 pri krajnem šolskem svetu Sv. Lenart (pošta Velikanedelja.)

Pri potamjanji prošnikov z učiteljsko sposobnostjo more provizorično nameščena učiteljska moč razun postavne plače dobiti še osebno doklado od 30 gld. na leto.

Okr. šolski svet Ormož 19. julija 1891.

1-2

Predsednik: Ranner s. r.

Vsebina. I. Pomen, metoda in tvarina zgodovinskega pouka v ljudski šoli. (Konec.) (Iv. Klemenčič.) — II. Iz državnega zbora. (Govor g. drž. posl. Fr. Robič-a.) — III. Društveni vestnik. — IV. Dopisi in druge vesti. — V. Listek uredništva. — VI. Natečaji.